

FRANSCH E KUNST IN OORLOGSTIJD

DOOR H. VAN LOON

HET broeiende duister van de lange avonden en daarin de voorbijgangers als schimmen. De andere zintuigen spitsen zich toe naar mate het gezichtsvermogen faalt. Men schuift ten deele op den tast langs elkander heen, schaduw tusschen schaduw. De geluiden dempen zich en die, welke opklinken, krijgen een vreemd relief. Elke wandelaar is een verkenner, elke groep een patrouille. De silhouetten van menschen en huizen profileeren zich krachtiger dan dit in het sproeien van de vuren vóór den oorlog mogelijk was.

De straat is iets vijandigs, zoo niet verbodens, zij het van ongekende bekoring geworden. Wandelen, zeker flaneeren, men doet het niet meer. Men ziet elkaar niet meer en de etalages gloren uit de gesloten gevels als gesteriliseerde en verduurzaamde manschijnen op, gepavoiseerd met rood en groen en blauw om de lichten af te schermen. De stad blijft op haar qui vive en over den rijweg werden de stalen monsters enkel oog. Ze verdoften hun natuurlijke glansen en hun vermoede vormen lossen zich in het donker op, dat in dit geruischlooze glijden en de sterreling van de lampen, kleurig als de stoffen, die van de winkels de uitstraling dekken, een boeiende diepte krijgt. En over die stad in sluimer gaat soms de maan op in een groote klaarte, welke over alle voorschriften en geboden triomfeert.

Voorschriften en geboden grijpen in ieders leven in, inzonderheid dat van de kunstenaars. Voor schilders wordt het atelier na het vallen van den avond vaak onbewoonbaar wegens de onmogelijkheid de vensters, die bressen zijn, ondoordringbaar voor het binnenlicht te maken. Hun en anderen, wier taak het is „nuttelooze” zaken te leveren is het gereedschap uit de handen gevallen. De een zegt, als deze oorlog nog een poos aanhoudt is het met de muziek voor goed uit. Een ander beaamt dit voor het tooneel en zoo gaat het door. Elke bestrijding van dit defaitisme is overbodig: de veerkrachtigen zien over de grenzen van de vijandelikheden heen.

De een na den ander probeert weer aan het werk te komen of het voort te zetten. Zij worden in vele gevallen door een te-veel aan imaginatie gehinderd. Pierre Mac Orlan zegt: „wij leven allen in een eenzaamheid van opwindend karakter, want we moeten